

دلایل انتخاب رشته‌ی دستیاران پزشکی و میزان رضایت‌مندی آنان از تحصیل در آن رشته در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز

عبدالحسین شکورنیا*: عضو هیأت علمی، گروه ایمنی‌شناسی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

فاطمه احمدی: عضو هیأت علمی، گروه بیماری‌های عفونی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

سید رضا سعیدیان: عضو هیأت علمی، گروه طب فیزیکی و توانبخشی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

چکیده: انگیزه‌های انتخاب رشته ضمن تأثیر بر رضایت از تحصیل و موفقیت دانشجویان، می‌تواند زمینه‌ی تعهد به حرفه مرتبط با آن رشته‌ی تحصیلی را فراهم کند. این مطالعه با هدف بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته‌ی دستیاران پزشکی و میزان رضایت‌مندی آنان از تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد. این مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی در سال ۱۳۹۲ روی ۴۳۰ دستیار پزشکی به روش سرشماری انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته بود مشتمل بر ۲۴ سؤال که در یک مطالعه‌ی مقدماتی روایی و پایایی آن بررسی و تأیید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون‌های تی مستقل و مجذور کای با استفاده از نسخه‌ی ۱۸ نرم‌افزار SPSS انجام شد. از ۴۳۰ دستیار تعداد ۲۱۹ نفر (۵۲ درصد) مرد و تعداد ۳۱۰ نفر (۷۵ درصد) متأهل با میانگین سنی $34/8 \pm 4/9$ بودند. توانایی انجام کار بهتر، بالابردن دانش و آگاهی و علاقه‌ی شخصی به ترتیب با میانگین ۴/۴۵، ۴/۳۹ و ۴/۳۶ به‌عنوان بالاترین اولویت بیشترین تأثیر؛ و راحتی و بی‌دردسر بودن، نداشتن اورژانس و استرس با میانگین ۲/۳۳، ۲/۵۰ به‌عنوان پایین‌ترین اولویت کمترین تأثیر را در انتخاب رشته‌ی تخصصی داشتند. تعداد ۲۸۴ نفر (۶۶/۷ درصد) از رشته‌ی تحصیلی رضایت داشتند و تعداد ۱۴۲ نفر (۳۳/۳ درصد) اعلام داشتند که از رشته‌ی تحصیلی خود رضایت ندارند. میزان رضایت دستیاران به تفکیک سن، جنس و وضعیت تأهل تفاوت معناداری نداشت. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در شناسایی انگیزه‌های ادامه‌ی تحصیل دستیاران و کمک به هدایت تحصیلی آنان مؤثر باشد.

واژگان کلیدی: انگیزه، انتخاب رشته، دستیاران پزشکی، رضایت‌مندی.

***نویسنده‌ی مسؤول:** عضو هیأت علمی، گروه ایمنی‌شناسی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

(Email: shakurnia@yahoo.com)

مقدمه

انگیزه و علاقه، ارکان اساسی پیشرفت و موفقیت هر فردی نسبت به زمینه‌ی مورد علاقه‌ی وی از جمله تحصیل در یک رشته‌ی خاص می‌باشد. انگیزه می‌تواند در رضایت از تحصیل و موفقیت دانشجویان تأثیر بگذارد و زمینه‌ی تعهد به حرفه‌ی مرتبط با رشته‌ی تحصیلی آنها را که در آینده اختیار خواهند کرد، فراهم نماید (عباس‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲). انتخاب رشته‌ی تحصیلی که مقدمه‌ی اشتغال به یک حرفه خواهد بود از مهم‌ترین تصمیم‌های هر فرد در زندگی است. این انتخاب به‌ویژه برای یک دانشجوی پزشکی از اهمیت خاصی برخوردار است و می‌تواند همه‌ی جنبه‌های زندگی او را در آینده تحت تأثیر قرار دهد (علیزاده و همکاران، ۲۰۱۴). انتخاب رشته‌ی تخصصی توسط دستیاران پزشکی موضوع مهمی است و این انتخاب تأثیر مستقیمی بر روی تعداد نیروی کار مراقبت بهداشتی و درمانی می‌گذارد. در دهه‌های اخیر، تأکید زیادی بر مسؤلیت‌پذیری شاغلین حرفه‌ی پزشکی و مراقبت‌های بهداشتی برای حفظ و افزایش سلامت جامعه شده است. عوامل فردی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ممکن است با تأثیر بر انگیزه‌ی نیروی کار بهداشت و درمان در سیستم‌های مراقبت‌های بهداشتی نقش حیاتی داشته باشد (ونگ و همکاران، ۲۰۱۰). مطالعات نشان داده‌اند دانشجویان هنگام انتخاب رشته به ارزیابی مجموعه‌ای از عوامل تأثیرگذار می‌پردازند و به تناسب نیازها و خواسته‌هایشان ممکن است اهمیت بیشتری برای برخی از این عوامل قایل شوند. اعتبار اجتماعی، خدمت به جامعه، درآمد مناسب، دستیابی به استقلال حرفه‌ای، داشتن مطب مستقل و ارتباط با مردم رایج‌ترین عواملی هستند که دانشجویان پزشکی در مطالعات مختلف به نقش آنها در انتخاب رشته اشاره کرده‌اند (واندر هورست و همکاران، ۲۰۱۰؛ لوفور و همکاران، ۲۰۱۰؛ السیفی و همکاران، ۲۰۱۱). در ایران پزشکان عمومی برای ورود به دوره‌ی دستیاری باید در امتحان دستیاری شرکت کنند و در صورتی که حد نصاب قبولی رشته‌ی مورد نظر خود را کسب نمایند می‌توانند در رشته‌ی دلخواه ادامه تحصیل دهند. اما با توجه به تعداد زیاد متقاضیان رشته‌های مختلف، طبعاً همه‌ی متقاضیان نمی‌توانند در رشته‌های مورد علاقه‌ی خود قبول شوند و به‌ناچار در اولویت‌های بعدی خود که ممکن است چندان مورد علاقه‌ی آنان نباشد ادامه تحصیل دهند و این موضوع می‌تواند روی میزان رضایت آنان در طول دوران تحصیل و حتی بعد از فارغ‌التحصیلی تأثیر داشته باشد. لزوم توجه به این مسأله در دانشگاه‌ها و مراکز

بهداشتی و درمانی اهمیت دارد. در آمریکا حدود ۱۰ درصد دستیاران پزشکی، رشته‌ی تخصصی منتخب خود را در طول تحصیل پزشکی تغییر می‌دهند (زلدو و همکاران، ۱۹۹۲). در ایران، آمار دقیقی از تغییر رشته‌ی دستیاران وجود ندارد، اما با توجه به مقررات دست و پاگیر، به‌نظر می‌رسد این آمار بالا نباشد و دستیاران ناگزیر به ادامه‌ی تحصیل در رشته‌ی پذیرش‌شده‌ی خود، البته با کیفیتی پایین‌تر خواهند بود (حدادگر و همکاران، ۲۰۰۹؛ شکورنیا و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد رضایت‌مندی در طول دوران تحصیل و در زندگی حرفه‌ای پزشکان اهمیت زیادی داشته و بر عملکرد موفقیت‌آمیز آنان تأثیر قابل توجهی دارد (شولز و همکاران، ۱۹۹۷؛ لایف و همکاران، ۲۰۰۲؛ گارفینکل و همکاران، ۲۰۰۵؛ لایف و همکاران، ۲۰۰۹). یافته‌های یک مطالعه که روی میزان علاقه‌ی دستیاران پزشکی در طول دوران تحصیل انجام‌شده نشان می‌دهد علاقه دستیاران در دوران تحصیل تغییر می‌کند و این تغییرات روی انگیزه‌های آنان برای اتمام موفقیت‌آمیز دوره تأثیرگذار بوده است (فروزان و حاجت، ۱۹۹۳). مطالعه‌ی جدیدی به‌وسیله‌ی پژوهشگران دانشگاه کالیفرنیا به‌منظور بررسی میزان رضایت‌مندی پزشکان انجام شده است که نشان می‌دهد، بین رضایت پزشکان و رضایت بیماران رابطه‌ی معناداری وجود داشته است (هاوس، ۲۰۰۰). طبعاً عدم رضایت کادر پزشکی می‌تواند با افزایش خطای پزشکی روی کیفیت خدمات پزشکی و مراقبت‌های بهداشتی و درمانی اثرات نامطلوبی ایجاد نماید. آگاهی از عوامل مؤثر بر انتخاب رشته‌ی تخصصی توسط دستیاران و میزان رضایت آنان از قبولی در آن رشته اهمیت داشته و می‌تواند در شناسایی و ارتقای انگیزه‌های ورود به دوره‌ی دستیاری پزشکی و پیشگیری از کمبود در کادر بهداشتی و درمانی مورد نیاز در کشور به مسؤولین کمک نماید. این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته‌ی تخصصی توسط دستیاران پزشکی و میزان رضایت آنان از تحصیل در آن رشته در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۲ در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شده است.

روش

این پژوهش توصیفی-مقطعی (Cross-Sectional) در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمامی دستیاران پزشکی شاغل به تحصیل در بیمارستان‌های آموزشی بودند که به‌عنوان نمونه و به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته بود که در

جدول شماره ۱- ویژگی‌های فردی دستیاران شرکت‌کننده

در مطالعه

درصد	فراوانی	متغیرها	
		جنس	زن
۴۷/۹	۲۰۱	جنس	زن
۵۲/۱	۲۱۹	جنس	مرد
۲۴/۸	۱۰۲	وضعیت تأهل	مجرد
۷۵/۲	۳۱۰		متأهل
۶۱/۷	۲۴۸	سکونت	بومی
۳۸/۳	۱۵۴		غیر بومی
۶۶/۷	۲۸۴	میزان رضایت	رضایت دارم
۳۳/۳	۱۴۲		رضایت ندارم
۲۶/۴	۱۱۰	دفعات شرکت در آزمون دستیاری	یک بار
۳۹/۴	۱۶۴		دو بار
۱۸/۳	۷۶		سه بار
۸/۹	۳۷		چهار بار
۷	۱۸		بیش از ۴ بار
۴۰/۶	۱۶۸	در چندمین انتخاب خود قبول شده‌اید	اولین
۱۸/۴	۷۶		دومین
۱۱/۴	۴۷		سومین
۶	۲۵		چهارمین
۵/۱	۲۱		پنجمین
۱۸/۶	۷۷		ششمین و بالاتر

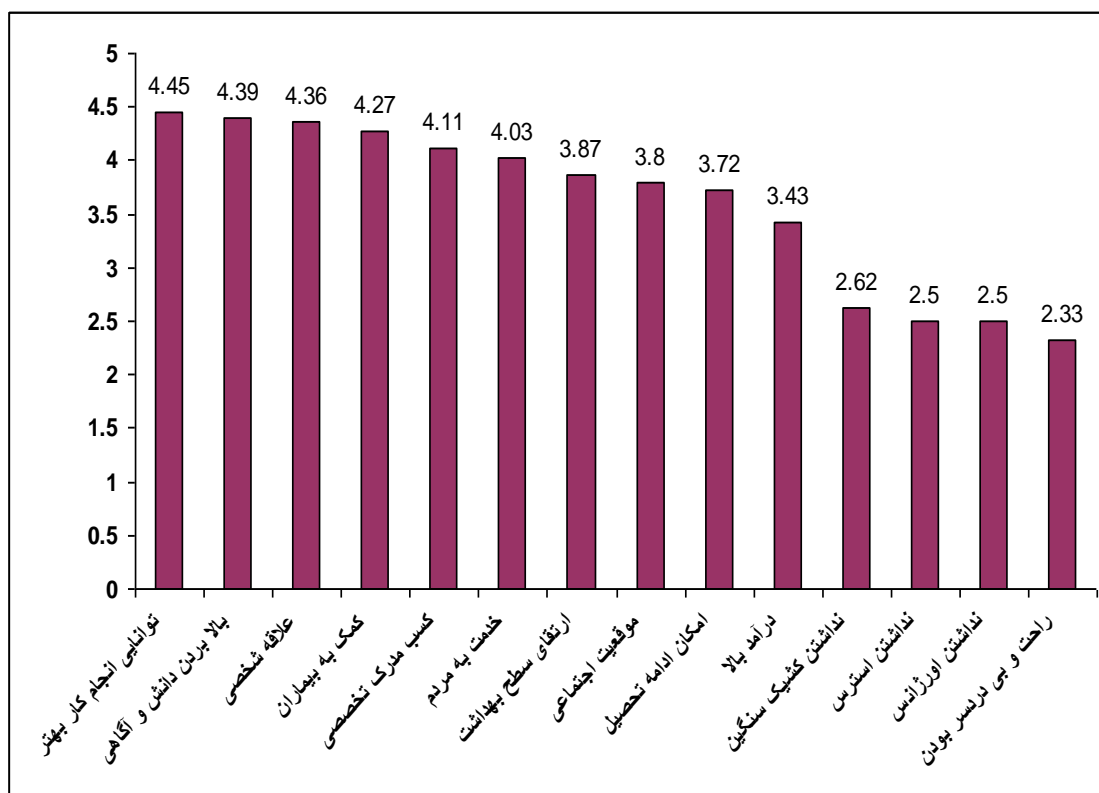
در خصوص عوامل مؤثر بر انتخاب رشته برحسب میانگین امتیاز به ترتیب توانایی انجام کار بهتر، بالابردن دانش و آگاهی و علاقه‌ی شخصی با میانگین ۴/۴۵، ۴/۳۹ و ۴/۳۶ بالاترین اولویت بیشترین تأثیر؛ و راحتی و بی‌دردسر بودن، نداشتن اورژانس و استرس با میانگین ۲/۳۳ و ۲/۵۰ به‌عنوان پایین‌ترین اولویت کمترین تأثیر را در انتخاب رشته‌ی تخصصی داشتند (نمودار ۱).

یک مطالعه‌ی مقدماتی، روایی و پایایی آن بررسی و تأیید شد. در ابتدا برای دستیابی به انگیزه‌های اولیه انتخاب رشته از تعدادی از دستیاران خواسته شد تا انگیزه‌های خود از انتخاب رشته‌ی تخصصی و ورود به دوره‌ی دستیاری را به‌صورت تشریحی بنویسند. با جمع‌آوری برگه‌ها، انگیزه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته و سپس بر اساس انگیزه‌های به‌دست آمده‌ی پرسش‌نامه طراحی شد. این پرسش‌نامه از حیث روایی محتوا به نظر متخصصان رشته‌ی مربوطه رسید و تأیید گردید. پایایی آن نیز در یک مطالعه‌ی مقدماتی و از طریق بررسی همبستگی درونی سؤالات و با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ تأیید شد. این پرسش‌نامه دارای ۲۴ سؤال و در دو بخش بود. در بخش اول، ویژگی‌های فردی دستیاران مشتمل بر ۱۰ سؤال و در بخش دوم ۱۴ گزینه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته ارائه گردیده بود. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته در پرسش‌نامه با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت به‌صورت موافقم، تا حدودی موافقم، نظری ندارم، تا حدودی مخالفم و مخالفم و به‌ترتیب با نمره‌گذاری ۵، ۴، ۳، ۲ و ۱ تنظیم گردیده بود. نمره‌ی ۵ به‌معنای بیشترین موافقت و نمره‌ی ۱ به معنای کمترین موافقت با متغیرهای مورد بررسی بود. این پرسش‌نامه‌ها که بدون نام و مشخصات فردی بود توسط محققین به‌صورت حضوری در اختیار دستیاران قرار می‌گرفت و بعد از توضیح هدف از انجام مطالعه و جلب همکاری آنان پرسش‌نامه‌ها توسط دستیاران تکمیل می‌شد. داده‌های جمع‌آوری‌شده از طریق نرم‌افزار SPSS و با استفاده از توزیع فراوانی، میانگین و آزمون‌های تی مستقل و مجذور کای تحلیل شد.

یافته‌ها

از مجموع ۴۹۱ پرسش‌نامه‌ی توزیع‌شده، ۴۳۰ دستیار پرسش‌نامه‌ها را به‌طور کامل تکمیل و عودت دادند (درصد پاسخ‌دهی ۸۷/۵). از این تعداد ۵۲ درصد مرد، ۷۵ درصد متأهل با میانگین سنی $34/8 \pm 4/9$ بودند (جدول ۱).

نمودار شماره ۱- میانگین عوامل موثر در انتخاب رشته توسط دستیاران مورد مطالعه



جدول شماره ۲- مقایسه‌ی میانگین دلایل انتخاب رشته به تفکیک جنس، محل سکونت و وضعیت تاهل دستیاران مورد مطالعه

p	سکونت		p	تاهل		p	جنس		عناوین سوالات
	غیر بومی	بومی		متاهل	مجرد		مرد	زن	
۰/۲۱	۴/۵۲±۰/۷۳	۴/۴۱±۰/۹۱	۰/۶۷	۴/۴۶±۰/۸۳	۴/۴۲±۰/۸۸	۰/۴۳	۴/۴۲±۰/۸۶	۴/۴۹±۰/۸۱	توانایی انجام کار بهتر
۰/۳۲	۴/۴۴±۰/۷۹	۴/۳۶±۰/۸۷	۰/۳۶	۴/۴۲±۰/۸۲	۴/۳۳±۰/۸۶	۰/۶۵	۴/۳۹±۰/۷۷	۴/۴۲±۰/۸۹	بالا بردن دانش و آگاهی
۰/۳۷	۴/۴۲±۰/۹۳	۴/۳۳±۰/۹۵	۰/۳۱	۴/۲۷±۱/۰۲	۴/۲۷±۱/۰۲	۰/۰۳	۴/۴۵±۰/۸۶	۴/۲۵±۱/۰۷	علاقه شخصی
۰/۵۹	۴/۲۶±۰/۸۹	۴/۳۱±۰/۹۳	۰/۱۵	۴/۳۱±۰/۹۲	۴/۱۶±۰/۹۸	۰/۱۳	۴/۳۴±۰/۸۲	۴/۲۰±۱/۰۴	کمک به بیماران
۰/۲۱	۴/۲۰±۰/۹۷	۴/۰۷±۱/۰۹	۰/۷۹	۴/۱۳±۱/۰۷	۴/۱۰±۱/۰۲	۰/۰۸	۴/۰۵±۱/۱۳	۴/۲۳±۰/۹۵	کسب مدرک تخصصی
۰/۶۵	۴/۱۰±۱/۰۳	۴/۰۵±۱/۰۷	۰/۳۱	۴/۰۶±۱/۰۵	۳/۹۳±۱/۱۶	۰/۸۱	۴/۰۶±۱/۰۴	۴/۰۳±۱/۱۳	خدمت به مردم
۰/۲۵	۳/۹۸±۱/۰۶	۳/۸۵±۱/۱۶	۰/۹۴	۳/۸۹±۱/۱۳	۳/۸۸±۱/۱۴	۰/۲۱	۳/۸۲±۱/۱۵	۳/۹۶±۱/۱۰	ارتقای سطح بهداشت
۰/۰۴	۳/۹۵±۱/۰۱	۳/۷۲±۱/۱۴	۰/۸۸	۳/۸۰±۱/۱۰	۳/۷۸±۱/۱۱	۰/۱۹	۳/۸۷±۱/۰۳	۳/۷۳±۱/۱۸	موقعیت اجتماعی
۰/۶۰	۳/۹۰±۱/۱۲	۳/۶۶±۱/۳۵	۰/۰۴	۳/۶۴±۱/۳۱	۳/۹۴±۱/۱۷	۰/۰۴	۳/۷۲±۱/۲۰	۳/۷۷±۱/۳۸	امکان ادامه تحصیل
۰/۰۴	۳/۵۷±۱/۰۳	۳/۳۴±۱/۲۲	۰/۹۴	۳/۴۳±۱/۲۱	۳/۴۲±۱/۰۳	۰/۲۵	۳/۴۸±۱/۰۹	۳/۳۵±۱/۲۸	درآمد بالا
۰/۵۶	۲/۵۶±۱/۶۳	۲/۶۵±۱/۶۵	۰/۵۶	۲/۶۵±۱/۶۶	۲/۵۴±۱/۶۲	۰/۳۴	۲/۵۳±۱/۵۹	۲/۶۸±۱/۷۰	نداشتن کشیک سنگین
۰/۵۲	۲/۴۴±۱/۵۷	۲/۵۵±۱/۶۱	۰/۹۹	۲/۵۳±۱/۶۱	۲/۵۳±۱/۵۹	۰/۰۰۶	۲/۳۹±۱/۴۹	۲/۷۲±۱/۶۸	نداشتن استرس
۰/۵۲	۲/۵۸±۱/۵۳	۲/۴۸±۱/۵۶	۰/۴۴	۲/۴۸±۱/۵۴	۲/۶۲±۱/۵۶	۰/۰۴	۲/۳۵±۱/۴۴	۲/۶۵±۱/۶۳	نداشتن اورژانس
۰/۹۶	۲/۳۴±۱/۵۲	۲/۳۳±۱/۵۲	۰/۰۸	۲/۲۶±۱/۴۹	۲/۵۷±۱/۵۹	۰/۰۰۸	۲/۱۳±۱/۳۸	۲/۵۳±۱/۶۳	راحت و بی دردسر بودن

داشته است (علیزاده و همکاران، ۲۰۱۴). بررسی انگیزه‌های دانشجویان پزشکی در انتخاب رشته‌ی تخصصی در مطالعه‌ی مشابه در سال ۱۳۹۰ در دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران نشان داد که ارتقای بهداشت و درمان در سطح جامعه و علاقه‌ی شخصی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در انتخاب تخصص بوده‌اند (وحید دستجردی، ۲۰۱۲). این یافته‌ها تا اندازه‌ای با نتایج مطالعه‌ی حاضر همخوانی دارد. مشابه نتایج فوق در مطالعه‌ی ونگ و همکاران (۲۰۰۷) به‌دست آمده بود که مهم‌ترین عامل در انتخاب رشته‌ی تخصصی افزایش توانایی حرفه‌ای و دستیابی به شغل عنوان شد. همچنین در مطالعه‌ی کو و همکاران (۲۰۰۷) نیز علاقه و تمایلات شخصی از عوامل مؤثر در انتخاب رشته معرفی شده بودند. هما گونه که از ذات حرفه‌ی پزشکی برمی‌آید ب نظر می‌رسد عامل کمک کردن به مردم و مراقبت از آنها نقش مهمی در انتخاب این رشته داشته باشد. نتایج مطالعه‌ی حاضر نیز نشان می‌دهد که در انگیزه‌ی انتخاب رشته‌ی دستیاران نقش عواملی از قبیل خدمت به مردم و کمک به بیماران در مقایسه با درآمد بالا اهمیت و جایگاه بالاتری داشته است. در برخی مطالعات مشابه نیز علاقه به حرفه‌ی پزشکی و کمک به انسان‌ها از مهم‌ترین انگیزه‌ی انتخاب رشته بیان گردیده است (بابولر و همکاران، ۲۰۰۷؛ دایت و همکاران، ۲۰۱۱). در حالی که نتایج برخی مطالعات دیگر نشان داده است که مهم‌ترین عامل در انتخاب رشته‌ی تخصصی کسب درآمد بالا و اعتبار بالای شغلی بوده است (دیکسی و همکاران، ۲۰۰۸؛ آخوند، ۲۰۱۲). تفاوت در یافته‌های این مطالعات می‌تواند ناشی از تفاوت فرهنگ‌ها و جایگاه متفاوت حرفه‌ای و تفاوت دستمزدها و امنیت شغلی بوده باشد. در میان عوامل مؤثر بر انتخاب تخصص، راحتی و بی‌دردسر بودن کمترین تأثیر را بر تصمیم‌گیری دستیاران در انتخاب رشته داشته است. و این عامل در کنار عواملی همچون نداشتن اورژانس و استرس برای دستیاران خانم اهمیت بیشتری داشته است. مطالعات قبلی نیز به اهمیت عواملی چون راحتی و سادگی رشته‌ی تخصصی نزد خانم‌ها اشاره نموده‌اند که با نتایج مطالعه‌ی حاضر همخوانی دارد (اوش و همکاران، ۲۰۱۳؛ بیتابی و همکاران، ۲۰۱۲؛ النماوی و همکاران، ۲۰۰۸). احتمالاً مسایل فرهنگی، سبک زندگی و گذرانیدن اوقات بیشتر با خانواده و والدین از اهمیت بالاتری برای خانم‌ها برخوردار بوده و باعث تمایل آنان در انتخاب رشته‌های تخصصی راحت و سبک‌تر می‌شود. مقایسه‌ی انگیزه‌های دستیاران مجرد و متأهل نشان داد که به‌جز در عامل "امکان ادامه‌ی تحصیل" که به‌طور معناداری در دستیاران

مقایسه‌ی میانگین عوامل مؤثر در انتخاب رشته‌ی تخصصی توسط دستیاران به کمک آزمون t مستقل در جدول ۲ نشان می‌دهد که بین نظرات دستیاران به تفکیک جنس، وضعیت تأهل و محل سکونت در برخی موارد تفاوت معنادار آماری وجود دارد. عواملی از قبیل راحتی، نداشتن اورژانس و استرس برای دستیاران زن از اهمیت بالاتری برخوردار بوده است. در حالی که علاقه‌ی شخصی برای دستیاران مرد، اهمیت بالاتری داشته است. امکان ادامه‌ی تحصیل برای دستیاران مجرد در مقایسه با دستیاران متأهل، اهمیت بیشتری داشته است. موقعیت اجتماعی و درآمد بالا در انتخاب رشته‌ی دستیاران غیربومی در مقایسه با دستیاران بومی اولویت بالاتری داشته است. تعداد ۲۸۴ نفر (۶۶/۷ درصد) از رشته‌ی تحصیلی خود رضایت داشتند و تعداد ۱۴۲ نفر (۳۳/۳ درصد) اعلام داشتند که از رشته‌ی تحصیلی خود رضایت ندارند. مقایسه‌ی میزان رضایت از تحصیل در رشته‌ی انتخابی به کمک آزمون کای دو نشان داد که به تفکیک سن، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت و سن بین نظرات دستیاران تفاوت معنادار آماری وجود ندارد (جدول ۳). مقایسه‌ی میزان رضایت دستیاران رشته‌های مختلف در این ارتباط نیز تفاوت معنادار آماری نشان نداد ($P=0/314$).

جدول شماره ۳- مقایسه‌ی میزان رضایت دستیاران به

تفکیک متغیرهای مورد بررسی

p	رضایت ندارم (%) فراوانی	رضایت دارم (%) فراوانی	متغیرها	
			زن	جنس
۰/۳۶	۷۰(۳۵)	۱۳۰(۶۵)	زن	
	۷۲(۳۲)	۱۴۷(۶۸)	مرد	
۰/۰۷۳	۲۸(۲۷/۵)	۷۴(۷۲/۵)	مجرد	تأهل
	۱۱۱(۳۶)	۱۹۸(۶۴)	متأهل	
۰/۴۵	۸۲(۳۳/۳)	۱۶۴(۶۶/۷)	بومی	سکونت
	۵۳(۳۴/۴)	۱۰۱(۶۵/۶)	غیر بومی	
۰/۳۴	۷۵(۳۳)	۱۵۳(۶۷)	زیر ۳۵ سال	سن
	۶۴(۳۵/۵)	۱۱۷(۶۴/۵)	بالای ۳۵ سال	

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه در مجموع تصویری از عوامل مؤثر در انتخاب رشته‌ی تخصصی را در دستیاران پزشکی نشان می‌دهد. افزایش دانش و توانمندی‌های فردی و علاقه‌ی شخصی بیشترین تأثیر را در انتخاب رشته‌ی تخصصی داشته‌اند و اثر عواملی چون راحتی و بی‌دردسر بودن رشته‌ی تخصصی کمتر بوده است. در یک مطالعه در گیلان که عوامل مرتبط بر انتخاب رشته‌ی تخصصی در دانشجویان پزشکی مورد بررسی قرار گرفت، نشان داده شد که علاقه‌ی شخصی و بازار کار از بیشترین تأثیر و عواملی نظیر درآمد در آینده و امکان کار مستقل پس از اتمام تحصیل کمترین تأثیر را

مجرد از اهمیت بیشتری برخوردار است. تفاوتی بین انگیزه‌های دستیاریان مجرد و متأهل وجود ندارد. نتایج یک مطالعه نیز نشان داد که انگیزه‌ی افراد مجرد و متأهل در انتخاب رشته در برخی موارد متفاوت بوده است و افراد مجرد تمایل بیشتری به فعالیت‌های تحقیقاتی و ادامه‌ی تحصیل داشتند (وحید دستجردی، ۲۰۱۱). دستیاریان مجرد عموماً جوان‌تر بوده، از فراغت و آزادی عمل بیشتری برخوردار بوده و طبعاً تمایل بیشتری به ادامه‌ی تحصیل در مقاطع بالاتر دارند. همچنین نتایج مطالعه‌ی حاضر نشان داد که برای دستیاریان غیر بومی "موقعیت اجتماعی و درآمد بالا" اولویت بیشتری در انتخاب تخصص داشته است. شاید دوری از محل سکونت و خانواده و دوستان و آشنایان شرایط مشکل‌تری برای این افراد در مقایسه با دستیاریان بومی فراهم می‌نماید؛ به علاوه، تفاوت‌های فرهنگی را نیز در کنار این عوامل باید در توجیه این اختلاف در نظر داشت. نتایج یک مطالعه در ارتباط با چگونگی انتخاب رشته‌ی تخصصی نشان داده است که دستیاریان بومی نسبت به دستیاریان غیر بومی از سلامت و شرایط روحی بهتری برخوردارند (خوروش و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعات زیادی رضایت از رشته‌ی تحصیلی از عوامل مؤثر در پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان معرفی گردیده است (مک منوس و همکاران، ۲۰۰۶؛ هابس و همکاران، ۲۰۱۳). داوطلبان هنگام انتخاب رشته در معرض فشار روانی عوامل مختلف قرار می‌گیرند. ناهماهنگ بودن این عوامل با علایق و ویژگی‌های فردی و روانی آنان می‌تواند بعدها بر رضایت تحصیلی آنان تأثیرگذار باشد (شکورنیا و همکاران، ۲۰۱۴). دو سوم دستیاریان شرکت‌کننده در این مطالعه اعلام داشتند از رشته‌ی تحصیلی خود رضایت دارند که با نتایج مطالعه‌ی لیف و همکاران (۲۰۰۲) در آمریکا که میزان رضایت‌مندی را ۷۰ درصد گزارش کرده است، همخوانی دارد. در این مطالعه، بین میزان رضایت‌مندی دستیاریان رشته‌های مختلف تفاوت معناداری مشاهده نشد. این یافته با نتایج مطالعه‌ی لیف که روی بیش از ۱۲ هزار پزشک انجام شد همخوانی ندارد. لیف در این بررسی تفاوت معناداری را بین میزان رضایت‌مندی پزشکان گزارش نموده است. شاید تعداد نمونه مورد بررسی در این دو مطالعه از علل اصلی تفاوت در یافته‌ها باشد. در بررسی حاضر بین رضایت دستیاریان و سایر متغیرهای پژوهش (جنس، سن، وضعیت تأهل، محل سکونت و دفعات شرکت در آزمون دستیاری) ارتباط معناداری وجود نداشت. لیف در مطالعه‌ی در بررسی میزان رضایت‌مندی پزشکان نیز تفاوت معناداری بین جنس و

وضعیت تأهل گزارش نکرده است (لایف و همکاران، ۲۰۰۲) که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. اما در مطالعه‌ی لایف میزان رضایت‌مندی در افراد جوان‌تر (کمتر از ۳۵ سال) و افراد مسن‌تر (بیشتر از ۶۵ سال) به طور معناداری بالاتر گزارش شده است که با نتایج مطالعه‌ی ما هماهنگی ندارد. شاید شرایط کاری و حقوق و دستمزدها و انتظارات افراد از علل این ناهمخوانی بوده باشد. در مجموع با توجه به عدم رابطه‌ی معنادار در بیشتر متغیرها در این مطالعه می‌توان گفت که ویژگی‌های فردی دستیاریان در میزان رضایت‌مندی آنان تأثیری نداشته است؛ یعنی دستیاریان ممکن است با انگیزه‌های مختلف در آزمون شرکت کرده باشند، اما در نهایت با قبولی در یک رشته و ادامه‌ی تحصیل به آن رشته علاقه‌مند شده و به تدریج میزان رضایت‌مندی آنان نیز افزایش یافته است. نتایج یک مطالعه که با هدف تأثیر انتخاب رشته بر رضایت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه اصفهان انجام شد نشان داد که رشته‌ی تحصیلی عامل تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی است (ربانی و همکاران، ۲۰۱۱). یعنی آنچه در دوره‌ی تحصیل ارزیابی فرد از رشته‌ی تحصیلی را شکل می‌دهد در پی آن می‌تواند رضایت تحصیلی وی را تحت تأثیر قرار دهد. مطالعه‌ی حاضر تنها به بررسی انگیزه‌های گروهی خاص از دانشجویان پزشکی (دستیاریان) و در یک دانشگاه پرداخته است، بنابراین تعمیم نتایج به سایر مناطق و کل کشور باید با احتیاط صورت گیرد. با توجه به نتایج مطالعه‌ی حاضر و مقایسه‌ی آن با مطالعات انجام‌شده‌ی داخلی و خارجی، انجام مطالعات تکمیلی در این زمینه توصیه می‌شود. افزایش دانش و توانایی انجام کار بهتر، علاقه‌ی شخصی و کمک به مردم از مهم‌ترین عوامل مؤثر در انتخاب تخصص دستیاریان پزشکی بودند. موقعیت اجتماعی و درآمد بالا در اولویت‌های بعدی قرار داشتند. این امر نشان‌دهنده‌ی این است که تصمیم‌گیری داوطلبان به انتخاب رشته بیشتر از آنکه تحت تأثیر عوامل خارجی باشد به روحیات و علایق آنها وابسته است؛ این یافته امیدوارکننده است. برای دستیاریان زن راحتی و بی‌دردسر بودن و امکان ادامه‌ی تحصیل از اولویت برخوردار بود. برای دستیاریان مجرد نیز امکان ادامه‌ی تحصیل اولویت داشت و برای دستیاریان غیر بومی نیز موقعیت اجتماعی و درآمد بالا اولویت داشت. بین میزان رضایت‌مندی و متغیرهای مطالعه، رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای دست‌اندرکاران امر بهداشت و درمان در شناسایی علایق و انگیزه‌های ادامه‌ی تحصیل و کمک به هدایت تحصیلی دستیاریان پزشکی مؤثر باشد و برای پژوهشگران این حیطه

El Seifi, OS, Mortada, EM 2011, Specialty Choices among Medical Students and Interns in Egyptian Accredited and Non Accredited Faculties of Medicine. *Current Science International*, Vol. 1, No. 1, Pp. 12-19.

Forouzan, I, Hojat, M 1993, Stability and change of interest in obstetrics-gynecology among medical students: eighteen years of longitudinal data. *Acad Med*, Vol. 68, No.12, Pp.919-922.

Garfinkel, PE, Bagby, RM, Schuller DR, et al 2005, Predictors of professional and personal satisfaction with a career in psychiatry. *Can J Psychiatry*, Vol.50, No.6, Pp.333-341.

Haas, J.S, Cook, E.F, Puopolo, A.L, et al 2000, Is the professional satisfaction of general internists associated with patient satisfaction? *J Gen Intern Med*, Vol.15, Pp.122-128.

Hadadgar, A, Yousefi, A, Sabouri, M 2009, Richard G. Psychometric Properties of a Persian Version of the Specialty Indecision Scale: A Preliminary Study. *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 8, No. 2, Pp.229-237.

Hayes, BW, Shakya, R 2013, Career choices and what influences Nepali medical students and young doctors: a cross-sectional study. *Hayes and Shakya Human Resources for Health*, Vol.11, No.5, Pp.1-12.

Khorvash, F, Vesal, S, Mousavi, S, et al 2013, Relationship of specialty select and education place with internship students' anxiety in 2010. *SDME*, Vol. 9, No.2, Pp.162-169. [In Persian]

Ko, H, Lee, TK, Leung, Y, et al 2007, Factors influencing career choices made by medical students, residents, and practicing physicians. *BC Medical Journal*, Vol.49, No.9, Pp.482-489.

Lefevre, JH, Rouporet, M, Kerneis, S, et al 2012, Career choices of medical students: a national survey of 1780 students. *Medical Education*, Vol. 44, Pp. 603-612.

موضوعاتی برای تحقیق بیشتر فراهم آورد.

قدردانی

نویسندگان بدین وسیله از کلیه‌ی دستیارانی که با تکمیل پرسش‌نامه ما را در اجرای این مطالعه یاری نمودند، تقدیر و تشکر می‌نمایند.

References

Abaszadeh, A, Borhani, F, Mohsenpour, M 2012, Factors Affecting Discipline (Major) Choice among Newly Admitted Students of Nursing in Kerman University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 11, No. 6, Pp. 600-608. [In Persian]

Akhund, S, Shaikh, ZA, Kolachi, HB 2012, Career Related Choices of Medical Students from an International Medical College of Karachi, Pakistan. *JLUMHS*, Vol.11, No.3, Pp.180-184.

Alizadeh, Y, Khoshbakht Pishkhani, M, Kazemnezhad Leily, E, et al 2014, Factors Associated with Medical Students Tendency to Choose a Medical Specialty. *Journal of Guilan University of Medical Sciences*, Vol. 23, No.89, Pp. 29-36. [In Persian]

Al-Nuaimi, U, McGrouther, G, Bayat, A 2008, Modernizing medical careers and factors influencing career choices of medical students. *British Journal of Hospital Medicine*, Vol.69, No.3, P.163-166.

Baboolal, NS, Hutchinson, GA 2007, Factors affecting future choice of specialty among first-year medical students of the University of the West Indies, Trinidad. *Medical Education*, Vol. 41, Pp. 50-56.

Bittaye, M, Ademola Odukogbe, AT, Nyan O, et al 2012, Medical students' choices of specialty in The Gambia: the need for career counseling. *BMC Medical Education*, Vol.12, No.72, Pp.2-9.

Dikici, MF, Yaris, F, Topsever, P, et al 2008, Factors Affecting Choice of Specialty Among First-year Medical Students of Four Universities in Different Regions of Turkey. *Croat Med J*, Vol.49, Pp.415-420.

- Shakurnia, A, Assarezadegan, MA 2014, Does the priorities choice specialty by medical residents in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences match with the needs of society. *Journal of Medical Education Development*, Vol. 8, No.19, Pp. 62-72. [In Persian]
- Vahid Dastjerdi, E, Mahdian, M, nazarali S, et al 2011, Study motives and career plans of postgraduate students in Dental School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *J Dent Sch*, Vol. 29, No.1, Pp.36-42. [In Persian]
- Vahid Dastjerdi, M, Mahdian, M, et al 2012, Study Motives and Career Choices of Iranian Medical and Dental Students. *Acta Medica Iranica*, Vol.50, No.6, Pp.417-424
- Van der Horst, K, Siegrist, M, Orlow, P, et al 2012, Residents' reasons for specialty choice: influence of gender, time, patient and career. *Medical Education*, Vol. 44, Pp. 595-602.
- Wang, KI, Chang, PY, Hung, CY, et al 2007, Analysis of Senior Medical Students' Preferences in Specialty Choice A Survey in a Medical School in Northern Taiwan. *Chang Gung Med J*, Vol. 30, Pp. 339-353.
- Wright, KA, Orcutt, VL 2011, Physician Assistant Specialty Choice: A Factor Analysis, *The Journal of Physician Assistant Education*, Vol. 22, No.2, Pp.20-24.
- Zeldow, PB, Preston, RC, Daugherty, SR 1992, The decision to enter a medical specialty: timing and stability. *Med Educ*, Vol. 4, Pp.327-332.
- Leigh, JP, Kravitz, RL, Schembri, M, et al 2002, Physician career satisfaction across specialties. *Archives of Internal Medicine*, Vol.162, No.14, Pp.1577-1584. Leigh, JP, Tancredi, DJ, Kravitz, RL 2009, Physician career satisfaction within specialties. *BMC Health Services Research*, Vol. 9, Pp.166-172.
- McManus, IC, Livingston, G, Katona, C 2006, The attractions of medicine: the generic motivations of medical school applicants in relation to demography, personality and achievement. *BMC Med Educ*, Vol. 6, Pp.11-26.
- Oche, MO, Raji, MO, Kaoje, AU, et al 2013, Medical students' specialty preferences: A survey in a medical school in Northern Nigeria. *Sci. Res. Essays*, Vol.8, No.25, Pp.1603-1609.
- Rabani, R, Rabiei, K 2011, Evaluation of Major Selection and its Impact on Educational Satisfaction among Isfahan University Students. *Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education*, Vol. 17, No.2, Pp.99-120. [In Persian]
- Schulz, R, Scheckler, WE, Moberg, DP, et al 1997, Changing nature of physician satisfaction with health maintenance organization and fee-for-service practices. *J Fam Pract*, Vol. 45, No. 4, Pp. 321-330.
- Shakurnia, A, Alijani, H, Najjar, S, et al 2014, Correlation between Educational Satisfaction and Approaches to Study and Academic Performance; a Study of Nursing and Midwifery students. *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.14, No.2, Pp.101-109. [In Persian]

Reasons of Specialty Choices among Medical Residents and their Satisfaction in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences

Abdolhussein Shakurnia^{1,*}

Fatemeh Ahmadi²

Seyed reza saeidian³

¹: Department of Immunology, Medical Faculty, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

²: Department of infectious disease, Medical Faculty, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

³: Department of Physical medicine & rehabilitation, Medical Faculty, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Abstract: Motivations of specialty choice can affect on satisfaction and academic performance of student and provide commitment for career-related jobs. This study carried out to assess medical residents' motivations for specialty choices and their satisfaction in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. This cross-sectional study was conducted on 430 medical residents by census method in the 1392. The data was gathered by a self-administrated questionnaire include 24 items. Validity and reliability of the questionnaires were confirmed. The data was analyzed by SPSS software using mean, frequency t-test and chi-square tests. Out of 430 medical residents, 219(52%) were men and 310(75%) were married with an average age 34.8 ± 4.9 years. The most important reasons for choice of specialty were "provide better service, increase knowledge and personal Interest" with averages 4.45, 4.39 and 4.36 respectively. The factors "Easiness and being comfortable, lack of urgency and stress were less important motives for choice of specialty with means 2.33 and 2.50 respectively. 284(66.7%) of participants were satisfied special field and 142(33.3%) were not satisfied. Statistically significant differences were not seen in satisfactions' residents between age, gender and marital status. The findings of this study can be used by health care stakeholders to identify motivates and interest for specialty choices help medical residents for study direction.

Keywords : Motivations, Specialty Choices, Medical Residents, Satisfaction.

***Corresponding author:** Department of Immunology, Medical Faculty, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Email: shakurnia@yahoo.com